

Flere innvandrere, færre nordmenn

Det vakte oppsikt da Aften i midten av juni i år kunne fortelle leserne at befolkningsveksten i Oslo de siste ti årene for størstedelen skyldtes vekst i antall innvandrere. Mens veksten i folketallet fra 1996 til 2006 var på rundt regnet 50 000 personer, utgjorde innvandrerne om lag 46 000 av disse. Dette betyr at innvandrerne sto for rundt 93 prosent av hovedstadens befolkningsvekst i disse årene.

Det overrasket åpenbart mange da Aften, Aftenpostens ettermiddagsutgave for Oslo-området, den 15. juni kunne legge fram tall som viste hvordan befolkningsveksten i Oslo hadde vært siden 1996. Avisen ba fem på gaten gjette på spørsmålet om innvandrernes bidrag til befolkningsveksten de siste ti årene. Ingen av dem var i nærheten av å gjette riktig. Svarene varierte mellom 1 og 50 prosent. En representant for kommunen antydte i reportasjen at innflytting fra utlandet og fra resten av landet hadde mest å si for veksten i antall innvandrere, mens tallet på fødsler var av underordnet betydning. En knapp uke senere rykket en profilert talsmann for innvandrerne ut i VG og foreslo at nye flyktninger som er bosatt andre steder i landet, bør hindres i å flytte til Oslo. Underforstått er flyttingen til Oslo fra resten av landet en av de viktigste faktorene bak veksten i innvandrerbefolkningen i hovedstaden.

For å bringe fakta inn i dette bildet presenterer vi her noen data om befolkningsveksten i Oslo i årene 1998-2003. Dataene stammer fra en rapport i SSB som vil bli utgitt senere (Blom 2006). Vi viser hvilke grupper som bidro til befolkningsveksten i denne femårsperioden, og at innflytting til Oslo fra forskjellige kanter av landet var den minst viktige av de tre forskjellige kildene til vekst i innvandrerbefolkningen i disse årene. Boks 1 definerer noen nøkkelbegreper som benyttes i artikkelen.

Veksten i Oslo by: flere innvandrere, færre nordmenn

I årene 1998-2003 vokste befolkningen i Oslo med i underkant av 18 000 personer, en vekst på 3,5 prosent. Tilsvarende tall for foregående femårsperiode (1993-1998) var vel 26 000 personer og 5,5 prosent vekst. Veksten var således noe mindre rundt årtusenskiftet enn midt på 1990-tallet, både prosentvis og absolutt. Både vestlige og ikke-vestlige innvandrere økte i antall i årene 1998-2003, ikke-vestlige med vel 22 000 personer (35 prosent) og vestlige med knapt 2 000 personer (9 prosent), mens tallet på nordmenn gikk tilbake med vel 6 000 personer (1,6 prosent) (tabell 1).

Veksttakten tok seg opp igjen i årene 2003-2006 (per 1.1.) da byens folketall økte med til sammen 21 000 innbyggere i løpet av tre år. Ikke-vestlige innvandrere bidro til veksten med 14 000 innbyggere, mens nordmenn bidro med 7 000.

Svein Blom

Boks 1. Definisjoner

Innvandrerbefolkningen: *Utenlandsfødte og norskfødte personer med to utenlandsfødte foreldre (og fire utenlandsfødte besteforeldre).*

Nordmenn: *Befolkningen i Norge utenom innvandrerbefolkningen. Personer med en eller to norskfødte foreldre.*

Vestlige land: *Omfatter Norden, øvrige Vest-Europa unntatt Tyrkia, Nord-Amerika og Oseania.*

Ikke-vestlige land: *Omfatter Øst-Europa (før «jernetpjets» fall), Asia (inkludert Tyrkia), Afrika, Asia og Sør- og Mellom-Amerika.*

Svein Blom er forsker i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk (svein.blom@ssb.no).

Tabell 1. Befolkningen bosatt i Oslo per 1.1.1993, 1.1.1998 og 1.1.2003, etter landbakgrunn. Avgang og tilgang gjennom flytting og fødsler/dødsfall i femårsperiodene 1998-2003 og 1993-1998. Absolutte tall og i prosent av utgangspopulasjonen

Perioden	1993-1998													Per 1.1.1998
	Per 1.1.1993	Avgang fra byen					Tilgang til byen			Balanse				
	Sum	Flyttet til ut- landet	Flyttet til annet sted i Norge	Død	Annet	Sum	Flyttet fra ut- landet	Flyttet fra annet sted i Norge	Født i Oslo	Til- gang- av- gang				
Ikke-vestlige innvandrere, N=	48 325	7 526	4 785	2 232	503	6,0	24 198	11 285	6 505	6 408	16 672	64 997		
I prosent av N per 1.1.1993 ..	100	15,6	9,9	4,6	1,0	0,0	50,1	23,4	13,5	13,3	34,5	134,5		
Vestlige innvandrere, N=.....	18 068	6 346	3 997	1 448	898	3,0	8 831	7 400	1 122	309	2 485	20 553		
I prosent av N per 1.1.1993 ..	100	35,1	22,1	8,0	5,0	0,0	48,9	41,0	6,2	1,7	13,8	113,8		
Nordmenn, N=.....	407 044	82 031	4 718	49 289	28 018	6,0	89 130	4 802	60 651	23 670	7 099	414 143		
I prosent av N per 1.1.1993 ..	100,0	20,2	1,2	12,1	6,9	0,0	21,9	1,2	14,9	5,8	1,7	101,7		
Perioden	1998-2003													Per 1.1.2003
	Per 1.1.1998	Avgang fra byen					Tilgang til byen			Balanse		Rede- finert	Per	
	Sum	Flyttet til ut- landet	Flyttet til annet sted i Norge	Død	Annet	Sum	Flyttet fra ut- landet	Flyttet fra annet sted i Norge	Født i Oslo	Til- gang- av- gang	land- bak- grunn i 2003			
Ikke-vestlige innvandrere, N=64	994	10 565	5 313	4 621	628	3,0	32 874	18 509	6 831	7 534	22 309	156	87 459	
I prosent av N per 1.1.1998 ..	100	16,3	8,2	7,1	1,0	0,0	50,6	28,5	10,5	11,6	34,3	0,2	134,6	
Vestlige innvandrere, N=.....	20 553	8 104	5 106	2 145	849	4,0	9 708	8 098	1 235	375	1 604	192	22 349	
I prosent av N per 1.1.1998 ..	100	39,4	24,8	10,4	4,1	0,0	47,2	39,4	6,0	1,8	7,8	0,9	108,7	
Nordmenn, N=.....	414 143	94 729	6 241	62 784	25 698	6	88 527	4 386	62 142	21 999	-6 202	-348	407 593	
I prosent av N per 1.1.1998 ..	100,0	22,9	1,5	15,2	6,2	0,0	21,4	1,1	15,0	5,3	-1,5	-0,1	98,4	

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Veksten i den *ikke-vestlige innvandrerbefolkningen* i årene 1998-2003 skrev seg fra både flytteoverskudd og naturlig tilvekst. Med naturlig tilvekst menes differansen mellom fødte og døde. Det var langt flere ikke-vestlige innvandrere som flyttet til Oslo enn som flyttet fra, særlig i forhold til utlandet (vel 13 000 flere), men også i forhold til resten av landet (vel 2 000 flere). Dessuten var det langt flere som ble født enn som døde (nesten 7 000 flere). Det store fødselsoverskuddet er primært en følge av at innvandrerbefolkningen fortsatt er ung. Sammenliknet med foregående femårsperiode hadde nettoinnflyttingen av ikke-vestlige innvandrere til Oslo fra utlandet blitt prosentvis større, mens nettoinnflyttingen av ikke-vestlige innvandrere til Oslo fra resten av landet var blitt prosentvis mindre. Alt i alt medførte dette at den prosentvise veksten i tallet på ikke-vestlige innvandrere i årene 1998-2003 var den samme som i årene 1993-1998.

Veksten i Oslos befolkning av *vestlige innvandrere* i tidsrommet 1998-2003 skyldtes først og fremst den positive flyttebalansen med utlandet (3 000 personer). Den gjorde opp for både flyttetap til resten av landet og den negative naturlige tilveksten. Det samme var tilfelle i foregående femårsperiode.

At antall *nordmenn* gikk ned i årene 1998-2003, skyldtes på sin side nettotap ved flytting til utlandet (nesten 2 000), nettotap ved flytting til resten av landet (vel 500) og negativ naturlig tilvekst (vel 3 500). I forrige femårsperiode var det balanse i utvekslingen med utlandet, og netto flyttegevinst fra den

øvrige delen av landet var så stor (vel 11 000) at den mer enn oppveide den negative naturlige tilveksten (vel 4 000).

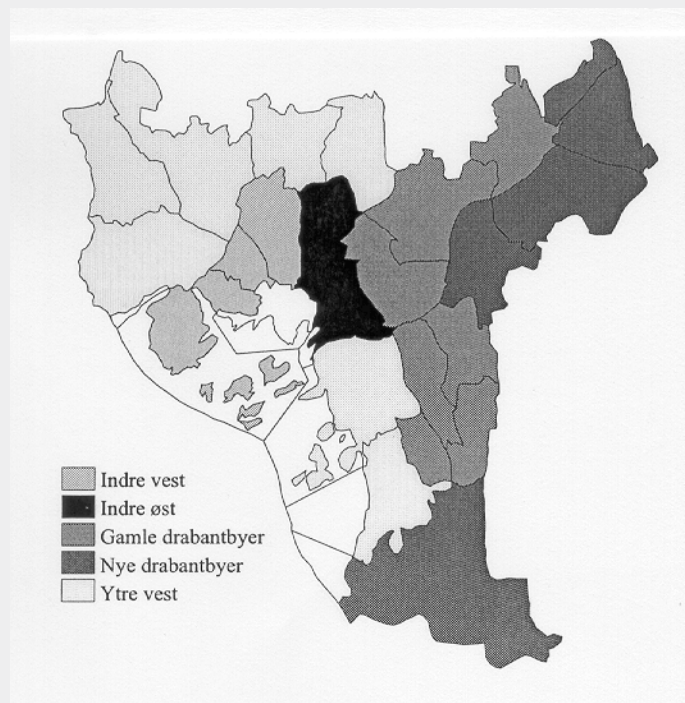
Fra bydeler til bydelsgrupper

Våre data om utviklingen i befolkningen lar seg også splitte etter bydeler. For å unngå et for detaljert bilde, slår vi sammen bydeler med visse fellestrekk til «bydelsgrupper». Bydelsgruppene som dermed oppstår tar utgangspunkt i bydelsinndelingen som var offisielt gjeldende i årene 1988-2003. I 2004 innførte Oslo kommune en ny inndeling med 15 bydeler (i stedet for 25 som tidligere). I vår studie benyttes den gamle bydelsinndelingen også for data for 2004-2006 for kontinuitetens skyld. I tillegg til de fem bydelsgruppene som vises på figuren i boks 2, foreligger en sjette som omfatter de ikke-administrative bydelene Sentrum og Marka og personer i ukjent bydel. Da svært få personer inngår i denne gruppen, knytter vi ingen analyser og kommentarer til denne bydelsgruppen.

Ikke-vestlige innvandrere: fra indre øst til drabantbyene

Økningen i antall *ikke-vestlige innvandrere* i årene 1998-2003 var størst i de gamle og de nye drabantbyene og minst i indre øst (tabell 2). Dette er for en stor del et resultat av interne flyttebevegelser i byen. Et betydelig netto flyttetap av ikke-vestlige innvandrere fra indre øst til de øvrige bydelene (-4 100 personer) utliknet nesten hele indre østs netto flyttegevinst i forhold til utlandet (3 100 personer) og i forhold til den øvrige delen av Norge (200 personer) foruten den naturlige tilveksten (1 300 personer). I absolutte tall økte antall ikke-vestlige innvandrere i indre øst bare med 571 personer eller 3 prosent fra 1998 til 2003. Siden veksten i den øvrige befolkningen i indre øst i absolutte tall var langt større enn dette, ga det en nedgang i andelen ikke-vestlige innvandrere i prosent av befolkningen i indre øst (jf. figur 1).

Boks 2: Bydeler og bydelsgrupper¹ i Oslo 1998-2003

¹ Sammenhengen mellom bydeler og bydelsgrupper er slik: *Indre vest* (Bygdøy-Frogner, Uranienborg-Majorstua, St.Hanshaugen-Ullevål), *indre øst* (Sagene-Torshov, Grünerløkka-Sofienberg, Gamle Oslo), *gamle drabantbyer*

(Lambertseter, Bøler, Manglerud, Østensjø, Helsefyr-Sinsen, Grorud, Bjerke), *nye drabantbyer* (Søndre Nordstrand, Hellerud,

Furuset, Stovner, Romsås) og *ytre vest* (Ekeberg-Bekkelaget, Nordstrand, Grefsen-Kjelsås, Sogn, Vinderen, Røa og Ullern).

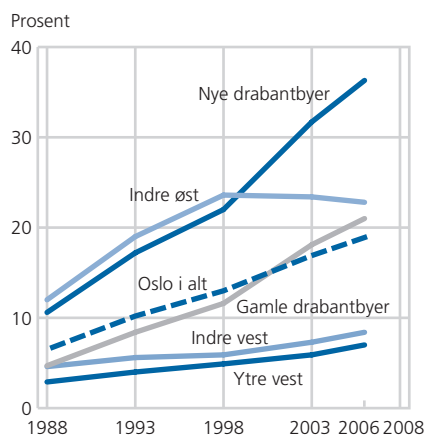
Bydelene Ekeberg/Bekkelaget og Nordstrand er lagt til ytre vest av sosioøkonomiske grunner. Andre grupperingskriterier er geografisk beliggenhet (indre/ytre, øst/vest) og tidspunktet for utbygging av boligområdene (gamle/nye drabantbyer).

Tabell 2. Ikke-vestlige innvandrere bosatt i Oslo per 1.1.1998 og 1.1.2003, etter bydelsgruppe. Avgang og tilgang gjennom flytting over bydelsgrensen, fødsler/dødsfall og internflytting i byen i femårsperioden 1998-2003. I prosent av utgangspopulasjonen i bydelsgruppene

	Per 1.1.1998		Avgang fra byen (avgang)					Tilgang til byen (tilgang)			Balanse. Tilgang-avgang	Internflytting i byen		Balanse. Til fra bydel	Rede-finert land bakgrunn	Per 1.1.2003
	N	Pro-sent	Sum	Fraflyttet til		Død	Sum	Tilflyttet fra		Født i Oslo		Fra bydel	Til bydel			
				Ut-landet	Øvrige Norge			Ut-landet	Øvrige Norge							
I alt	64 994	100	16,3	8,2	7,1	1,0	50,6	28,5	10,5	11,6	34,3	23,0	23,0	0,0	0,2	134,6
Indre vest	4 134	100	23,6	15,6	6,6	1,5	60,7	42,1	12,9	5,7	37,2	31,7	23,7	-8,1	0,5	129,6
Indre øst	18 459	100	14,0	7,2	5,7	1,1	39,2	24,2	6,7	8,3	25,1	33,6	11,4	-22,3	0,2	103,1
Gamle drabantbyer	12 915	100	13,3	5,9	6,5	0,9	64,7	34,1	14,3	16,3	51,5	23,0	32,8	9,9	0,2	161,5
Nye drab.byer ..	22 551	100	14,3	4,9	8,6	0,8	47,7	21,9	11,4	14,4	33,4	11,0	26,8	15,9	0,2	149,5
Ytre vest	6 601	100	30,2	21,4	7,7	1,1	57,9	42,5	9,3	6,1	27,8	27,4	21,3	-6,0	0,4	122,1
Sentrum/ Marka/ukjent ..	334	100	21,6	15,3	5,1	1,2	57,8	44,3	9,6	3,9	36,2	51,5	47,9	-3,6	-0,9	131,7

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 1. Andel ikke-vestlige innvandrere i prosent av befolkningen i den enkelte bydelsgruppe¹ per 1.1. 1988-2006

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 1 viser nærmere hvordan andelen ikke-vestlige innvandrere utviklet seg i Oslos bydelsgrupper i årene 1988-2006. Fra 1988 til 1998 steg andelen ikke-vestlige innvandrere i indre øst fra 12,0 til 23,6 prosent, for deretter å gå ned med 0,8 prosentpoeng i årene fram til 2006. Til gjengjeld skjøt veksten fart i de gamle og nye drabantbyene i ytre øst fra slutten av 1990-tallet til i dag. I de gamle drabantbyene vokste andelen ikke-vestlige innvandrere fra 11,6 prosent til 21,0 prosent i løpet av årene 1998-2006, og i de nye drabantbyene vokste den fra 22,0 til 36,3 prosent i samme periode. Utviklingen i andelen ikke-vestlige innvandrere i de enkelte bydelsgruppene avhenger selvsagt også av om de øvrige befolkningsgruppene i områdene øker eller minker i størrelse.

Nordmenn: fra drabantbyene til andre kommuner

Nedgangen i antall nordmenn i Oslo i årene 1998-2003 gjorde seg bare gjeldende i drabantbyene, spesielt i de nye drabantbyene (tabell 3). I denne bydelsgruppen var det en nedgang i tallet på nordmenn på 9 prosent fra 1998 (-7 300 personer). Nedgangen kom ikke som et resultat av de byinterne flyttingene mellom bydelsgruppene, slik mange kanskje tror, men som følge av en negativ flyttebalanse i forhold til resten av landet (-7 400 personer) og i noen grad også i forhold til utlandet (-500 personer). Et fødselsoverskudd på 500 og en liten gevinst ved byintern flytting bidro ikke tilstrekkelig til å rette opp dette.

De gamle drabantbyene hadde også et betydelig nettotap av nordmenn til resten av landet (-3 400 personer). Her var den naturlige tilveksten dertil negativ (-2 300 personer). I bydelsgruppene utenom drabantbyene var det imidlertid en beskjeden vekst i tallet på nordmenn. Størst var veksten i indre øst (knappt 4 prosent, 2 000 personer). Den viktigste kilden til vekst i indre øst var en netto flyttegevinst av nordmenn fra resten av landet (5 900 personer), men mye av denne gikk tapt gjennom en negativ naturlig tilvekst (-1 700 personer) og en negativ flyttebalanse mot andre bydeler (-1 700 personer) og mot utlandet (-400 personer).

Tabell 3. Nordmenn bosatt i Oslo per 1.1.1998 og 1.1.2003, etter bydelsgruppe. Avgang og tilgang gjennom flytting over bydelsgrensen, fødsler/dødsfall og internflytting i byen i femårsperioden 1998-2003. I prosent av utgangspopulasjonen i bydelsgruppene

	Per 1.1.1998		Avgang fra byen (avgang)				Tilgang til byen (tilgang)				Balanse. Tilgang		Internflytting i byen		Balanse. Til fra bydel		Rede-finert land bakgrunn	Per 1.1.2003
	N	Pro-sent	Fraflyttet til			Tilflyttet fra			Født i Oslo	Tilgang	Fra bydel	Til bydel	bydel-fra bydel	bydel				
			Sum	Ut-landet	Øvrige Norge	Død	Sum	Tilflyttet fra Ut-landet							Øvrige Norge			
I alt	414 143	100	22,9	1,5	15,2	6,2	21,4	1,1	15,0	5,3	-1,5	11,7	11,7	0,0	-0,1	98,4		
Indre vest	61 579	100	25,6	2,5	16,6	6,5	31,7	1,8	25,2	4,7	6,1	17,6	13,3	-4,3	-0,1	101,7		
Indre øst	56 482	100	29,4	1,8	19,8	7,8	36,1	1,1	30,2	4,8	6,7	18,6	15,5	-3,1	-0,1	103,5		
Gamle drabant-byer	95 012	100	23,6	0,9	15,1	7,6	17,3	0,5	11,5	5,2	-6,3	9,1	11,8	2,7	-0,1	96,3		
Nye drabant-byer	77 429	100	23,1	1,1	17,6	4,4	13,6	0,5	8,0	5,1	-9,5	9,0	9,3	0,2	-0,1	90,6		
Ytre vest	120 580	100	17,7	1,6	10,7	5,3	17,3	1,4	9,8	6,1	-0,3	8,8	10,1	1,3	-0,1	100,9		
Sentrum/Marka/ukjent	3 061	100	23,6	2,5	17,2	3,7	24,9	1,5	18,9	4,5	1,3	24,8	28,3	3,5	0,0	104,8		

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4. Vestlige innvandrere bosatt i Oslo per 1.1.1998 og 1.1.2003, etter bydelsgruppe. Avgang og tilgang gjennom flytting over bydelsgrensen, fødsler/dødsfall og internflytting i byen i femårsperioden 1998-2003. I prosent av utgangspopulasjonen i bydelsgruppene

	Per 1.1.1998		Avgang fra byen (avgang)				Tilgang til byen (tilgang)				Balanse. Tilgang		Internflytting i byen		Balanse. Til fra bydel		Rede-finert land bakgrunn	Per 1.1.2003
	N	Pro-sent	Fraflyttet til			Tilflyttet fra			Født i Oslo	Tilgang	Fra bydel	Til bydel	bydel-fra bydel	bydel				
			Sum	Ut-landet	Øvrige Norge	Død	Sum	Tilflyttet fra Ut-landet							Øvrige Norge			
I alt	20 553	100	39,4	24,8	10,4	4,1	47,2	39,4	6,0	1,8	7,8	11,2	11,2	0,0	0,9	108,7		
Indre vest	4 925	100	42,8	29,2	10,0	3,6	64,5	55,7	7,1	1,8	21,7	13,0	9,4	-3,6	1,0	119,1		
Indre øst	3 356	100	41,0	25,4	12,5	3,1	60,3	50,2	7,7	2,3	19,2	18,1	13,1	-5,1	0,0	114,1		
Gamle drabant-byer	2 958	100	36,5	19,1	11,6	5,9	37,1	29,9	6,1	1,2	0,6	10,4	15,0	4,7	1,1	106,4		
Nye drabant-byer	2 448	100	32,4	14,7	13,8	3,8	31,1	22,8	5,8	2,6	-1,3	8,0	13,2	5,2	0,7	104,6		
Ytre vest	6 616	100	39,5	27,1	7,9	4,4	37,1	31,1	4,3	1,7	-2,4	7,5	8,7	1,2	1,3	100,1		
Sentrum/marka/ukjent	250	100	53,6	39,6	11,2	2,8	78,8	70,4	8,4	0,0	25,2	16,8	18,4	1,6	1,6	128,4		

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Bydelsvise skjevheter i veksten av *vestlige innvandrere* var av mindre betydning, da selve veksten omfattet få personer (under 2 000). Det kan likevel nevnes at det først og fremst var i indre vest og indre øst at tallet på vestlige innvandrere økte. På tross av nettotap til ytre by ved intern flytting fant veksten i antall vestlige innvandrere likevel først og fremst sted i indre by, og skyldtes netto flyttegevinst overfor utlandet (tabell 4).

Ikke-vestlige innvanderers bidrag til befolkningsveksten i Oslo

Våre tall i denne artikkelen illustrerer betydningen av veksten i antall ikke-vestlige innvandrere for befolkningsveksten i Oslo. Mens pressen nylig rapporterte at ikke-vestlige innvandrere sto for 93 prosent av befolkningsveksten i årene 1996-2006, viser våre data at ikke-vestlige og vestlige innvandrere sto for *hele* befolkningsveksten i årene 1998-2003. Tallet på personer uten innvandrerbakgrunn gikk i samme periode noe tilbake.

Våre data sier også noe om hvilke faktorer som var virksomme bak veksten og tilbakegangen i størrelsen av folkegruppene. De to viktigste faktorene som bidro til vekst i tallet på ikke-vestlige innvandrere, var innflytting fra utlandet og naturlig tilvekst. Innflytting fra andre deler av landet bidro også, men langt mindre. At tallet på nordmenn gikk ned i samme periode, skyldtes nettoflytting til utlandet, nettoflytting til andre deler av Norge og at færre ble født enn døde.

Tilbakegangen i majoritetsbefolkningen fant nå som tidligere sted bare i drabantbyene i ytre øst. Her flyttet langt flere ut av byen til andre steder i Norge enn den motsatte veien. I stedet vokste tallet på ikke-vestlige innvandrere i drabantbyene, både på grunn av netto tilflytting fra utlandet og andre steder i Norge, tilflytting fra andre bydeler, spesielt indre øst, og fødselsoverskudd.

Ikke-vestlige innvandrere som flyttet fra indre øst til drabantbyene, ble erstattet av andre ikke-vestlige innvandrere, slik at tallet på ikke-vestlige innvandrere i indre øst foreløpig ikke har sunket. Erstatningen skjer særlig ved netto innflytting fra utlandet, men også ved fødselsoverskudd. Siden tallet på vestlige innvandrere og nordmenn i indre øst samtidig øker, mens tallet på ikke-vestlige innvandrere omtrent står stille, er andelen ikke-vestlige innvandrere i indre øst for nedadgående.

Referanser

Blom, S. (2006): *Innvandrerens bo- og flyttemønstre i Oslo rundt årtusenskiftet*, utkommer i serien Rapporter høsten 2006, Statistisk sentralbyrå.

I de nye og gamle drabantbyene er utviklingen omtrent «motsatt». Økningen i tallet på ikke-vestlige innvandrere og nedgangen i tallet på nordmenn i denne del av byen, gjør at andelen ikke-vestlige innvandrere i drabantbyene stiger mer enn bygjennomsnittet.